

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3408/2022. (X. 21.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Mfv.IV.10.080/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 205. § (1) bekezdése elleni alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Hovánszki Arnold ügyvéd által képviselt indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alkotmányjogi panasszal éltek a Kúria Mfv.IV.10.080/2021/5. számú, 2021. november 30-án átvett ítélete ellen 2022. január 29-én.
- [2] Elsődlegesen kérték az indítványozók az Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Mfv.IV.10.080/2021/5. számú ítéletének, mint az ügyük érdemében hozott döntésnek az alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján azt semmisítse meg. E kérésének helyt adó döntés esetén az indítványozók felvetették, hogy az Alkotmánybíróság az ügy vizsgálata során hivatalból észlelve és hivatalból eljárva az Alaptörvény 28. cikkéből, XV. cikk (2) bekezdéséből, XVII. cikk (2) bekezdéséből, illetve a Q) cikk (2) és (3) bekezdéseiből, valamint E) cikk (2) és (3) bekezdéseiből fakadó alkotmányos követelményt állapítson meg. A felvetés szerinti alkotmányos követelmény úgy szól, hogy a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvényt módosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Mth.) 11. § (1) bekezdésének rendelkezését a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) hatályba lépését követően köztulajdonúvá váló munkáltatókra is alkalmazni kell. A köztulajdonban álló munkáltató esetében a munka törvénykönyve speciális szabályokat ír elő, így például nem engedi, hogy a munkáltató és a munkavállalók által kötött kollektív szerződésben eltérjenek a végkielégítés, illetőleg a felmondási idő szabályaitól [Mt. 205. § (1) bekezdés]. Az Mth. 11. § (1) bekezdése azt írta elő, hogy az Mt. 205. § (1) bekezdését és (2) bekezdés *a*) pontját az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni.
- [3] Másodlagosan – arra az esetre, ha az Alkotmánybíróság nem találná alaptörvény-ellenesnek a Kúria ítéletét és az abban kifejtett jogértelmezést – kérték, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja, illetve az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján vizsgálja felül az Mt. 205. § (1) bekezdésének, mint indítványozók ügyében alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját és állapítsa meg, hogy indítványozóknak a Kúria ítéletével befejezett ügyében folytatott bírósági eljárásban indítványozók Alaptörvényben biztosított alapjogának sérelme következett be az Mt. 205. § (1) bekezdésének, mint alaptörvényellenes jogszabálynak az alkalmazása folytán és az Mt. 205. § (1) bekezdését semmisítse meg.
- [4] Az Alkotmánybíróság az indítványt a tartalma szerint bírálta el.
- [5] 1.1. A beadvány és mellékletei szerint az indítványozók (felperesek) jogelődje 1993. április 1-jén létesített munkaviszonyt az alperes gazdasági társaság jogelődjével. Az alperesre, illetőleg annak jogelődjére, valamint a velük munkaviszonyban álló munkavállalókra kiterjedt az eredetileg 1995. november 7-én megkötött, majd többször módosított Villamosenergia-Ipari Ágazati Kollektív Szerződés (VKSZ) és az Egységes Kollektív Szerződés (EKSZ) hatálya.

- [6] Az alperes 2017. január 31-től köztulajdonban álló munkáltatóvá vált. A köztulajdonban álló munkáltatóval fennálló munkaviszony számos jellegzetességgel bír: ezek egyike, hogy a köztulajdonban álló gazdasági társaságnál a felmondási idő az általános szabályokhoz igazodik, a kollektív szerződés vagy a felek megállapodása ettől nem térhet el, így hosszabb felmondási időt nem határozhat meg, a végkielégítés szabályaitól sem térhet el [Mt. 205. § (1) bekezdés a) és b) pont]. Az alperes 2019. május 21-én kelt intézkedésével 90 nap felmondási idő figyelembevételével 2019. augusztus 26. napjával megszüntette a felperesek jogelődjének munkaviszonyát egészségügyi alkalmatlanságra hivatkozva. Rendelkezett a 90 nap felmondási időre járó távolléti díj, valamint 6 havi távolléti díjnak megfelelő végkielégítés megfizetéséről. Kizárólag az Mt. rendelkezéseit – amely szerint a felperes négy havi végkielégítésre és hatvan napi felmondási időre jogosult – alkalmazta a felmondási idő és a fizetendő végkielégítés mértékének megállapítása, elszámolása során; a VKSZ és az EKSZ rendelkezéseit – amelyek hosszabb felmondási időt (20 év feletti munkaviszony mellett minimum 120 nap felmondási időt) és magasabb végkielégítést (25 év vagy ezt meghaladó munkaviszony esetén 12 havi átlagkeresetnek megfelelő összegű végkielégítést) tartalmaztak – nem. Ezzel a panasz szerint sérült az indítványozók jogelődjének a hosszabb felmondási időhöz és a magasabb végkielégítéshez való joga.
- [7] A felperesek keresetében a törvény szerinti és a kollektív szerződés szerinti végkielégítés különbözete, továbbá a kollektív szerződés szerinti hosszabb felmondási időre járó távolléti díj megfizetésére kérte kötelezni az alperest, kamatokkal együtt.
- [8] A Szegedi Törvényszék 3.M.70.013/2020/11. számú ítéletével kötelezte az alperest végkielégítés-különbözet, felmondási időre járó távolléti díj-különbözet és késedelmi kamata megfizetésére, valamint a perköltség és az eljárási illeték viselésére. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.084/2020/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Kúria a Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.084/2020/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezte, a Szegedi Törvényszék 3.M.70.013/2020/11. számú ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét elutasította.
- [9] 1.2. A bírói döntést támadó indítvány szerint az Abtv. 29. § első fordulatában foglalt, a bírói döntést érdemben befolyásoló jogértelmezés alaptörvény-ellenessége abban áll, hogy a bírói döntés nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, továbbá ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal és nemzetközi kötelezettségvállalásba is ütközik. Az állított alapjogséremlmek, azaz az Alaptörvény 28. cikkének, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének, az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének sérelme a bírói döntést érdemben befolyásolták. Utalt arra, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint a jogértelmezés, a jogalkalmazás során is biztosítani kell, hogy a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között nem tehető különbség anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne.
- [10] Az alkotmányjogi panasz hivatkozik arra, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is megállapítható a jelen ügyben. „Nemcsak azért, mert a Kúria jogértelmezését elfogadó döntés esetén nincsenek olyan szabályok a magyar jogrendszerben, amelyek garantálnák, hogy az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződések egyes rendelkezései jogi úton érvényre juttathatók legyenek azon munkáltatók esetében is, melyek ugyan az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződés hatálya alá tartoznak, de az Mt. hatályba lépését követően válnak köztulajdonú munkáltatóvá, de azért is, mert e helyzet érinti a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjog érvényesülését, továbbá nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítését is érinti.” Utalt az Alkotmánybíróság 18/2021. (V. 27.) AB határozatára.
- [11] Az alkotmányjogi panasz részletes indokolást tartalmaz arról, hogy a Kúria ítéletét érdemben befolyásoló jogértelmezés miért nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkének; továbbá kifejti, hogy az Mth. 11. §-át és az Mt. 205. §-át hogyan kellett volna alkalmazni az Mt. hatálybalépését megelőzően megkötött, a perben érintett kollektív megállapodásokra (VKSZ, EKSZ), különösen az Mt. hatályba lépésekor (tehát 2012. július 1-jén) köztulajdonban még nem álló munkáltatókra. A panasz szerint az indítvánnyal érintett bírói döntésben tükröződő, és a bírói döntés alapját képező jogszabály-értelmezés a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok (az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződések hatálya alá tartozó munkáltatók és munkavállalók) között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Az ugyanis a különbségtételnek alkotmányosan nem elfogadható indoka, hogy egy munkavállalóra, illetve munkáltatóra csak azért ne kellene alkalmazni egy a jogalkotó szándéka szerint továbbra is érvényesként fenntartani kívánt kollektív szerződést (rendelkezését), mert a munkáltató egyik napról a másik napra köztulajdonúvá válna. Míg ugyanis

a támadott ítélet jogértelmezése szerint a 2012. július 1. napján és azt követően megszakítás nélkül köztulajdonú munkáltatónak alkalmaznia kell egy érvényes kollektív szerződést (előírását), addig ugyanazt az érvényes kollektív szerződést (előírását) egy másik köztulajdonú munkáltatónak nem kellene alkalmaznia, egyszerűen azért, mert a munkáltató utóbb vált köztulajdonúvá. Ez a megkülönböztetés nemcsak a magántulajdonú és a köztulajdonú, de még a köztulajdonú munkáltatók között is különbséget tesz, nemcsak elfogadható alkotmányos indok nélkül, de valójában valós indok nélkül.

- [12] Az alkotmányjogi panasz szerint a Kúria ítéletét érdemben befolyásoló jogértelmezés nem felel meg az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének sem, mert ezen alkotmányos alapjog helyes értelmezése szerint a kollektív szerződéskötés joga többet jelent magának a szerződésnek, mint akaratnyilatkozat megkötésénél, kinyilvánításánál; magában foglalja a kollektív szerződés rendelkezéseinek betartásához, betartatásához ill. jogi úton történő kikényszerítéséhez való jogot is. „Ezt a jogot azonban a konkrét esetben a Kúria jogértelmezése megvonja, hivatkozása szerint az Mth. 11. § (1) bekezdése rendelkezése ne vonatkozna indítványozók [...] esetére, esetükre az átmeneti szabályozás, konkrétan az Mth. fent hivatkozott rendelkezése ne vonatkozna, illetve átmeneti szabályozás nem létezne.”
- [13] 1.3. Az Mt. 205. § (1) bekezdését támadó indítvány szerint a Kúria által a döntésében alkalmazott és az alkotmányjogi panasszal támadott jogszabály alkalmazása a bírói döntést érdemben befolyásolta, hiszen az az ítélet indokolásának lényegét képezi, az ítélet érvelése arra irányul, hogy miért kell alkalmazni az Mt. 205. § (1) bekezdése rendelkezését és miért kell mellőzni az ügyben az Mth. 11. § (1) bekezdésének alkalmazását. Ez a rendelkezés, azaz az Mt. 205. §-a azonban ellentétben áll az Alaptörvény konkrét rendelkezéseivel, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség áll fenn az Abtv. 29. § első fordulata szerint. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség röviden összefoglalva abban áll, hogy az Mt. 205. §-ának rendelkezése ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal és nemzetközi kötelezettségvállalásokba is ütközik. Az állított alapjogsérelmek, azaz az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének, az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének sérelme a bírói döntést érdemben befolyásolták. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítani kell, a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között nem tehető különbség anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése szerint törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek és ennek, azaz a kollektív szerződéskötési jognak inherens eleme, hogy a kollektív szerződés bírói úton kikényszeríthető legyen.
- [14] 1.4. Az alkotmányjogi panasz indokolást tartalmaz az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdései, valamint az E) cikk (2) és (3) bekezdései tekintetében, mind a bírói döntést, mind a jogszabályt illetően.
- [15] 2. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2022. április 4-én *amicus curiae* beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabályai szerint:

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XVII. cikk (2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát.”

[17] 2. Az Mt. érintett rendelkezései:

„69. § (3) A felek az (1)–(2) bekezdésben foglaltaknál hosszabb, legfeljebb hathavi felmondási időben is megállapodhatnak.”

„90. A köztulajdonban álló munkáltatóval fennálló munkaviszony

204. § (1) Köztulajdonban álló munkáltató a közalapítvány, valamint az a gazdasági társaság, amelyben az állam, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, önkormányzati társulás, térségi fejlesztési tanács, költségvetési szerv vagy közalapítvány külön-külön vagy együttesen számítva többségi befolyással rendelkezik.

(2) Többségi befolyás az a kapcsolat, amelynek alapján a befolyással rendelkező jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával – közvetlenül vagy a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személy (köztes vállalkozás) szavazati jogán keresztül – rendelkezik. A közvetett módon való rendelkezés meghatározása során a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyt (köztes vállalkozást) megillető szavazati hányadot meg kell szorozni a befolyással rendelkezőnek a köztes vállalkozásban, illetve vállalkozásokban fennálló szavazati hányadával. Ha a köztes vállalkozásban fennálló szavazatok aránya az ötven százalékot meghaladja, akkor azt egy egészsként kell figyelembe venni. Amennyiben a befolyással rendelkező több közvetett tulajdonnal is rendelkezik az adott jogi személyben a nem többségi közvetett befolyás mértéke nem adódik hozzá a másik nem többségi közvetett befolyás mértékéhez.”

„205. § (1) Kollektív szerződés vagy a felek megállapodása

a) a felmondási idő 69. § (1)–(2) bekezdésében és (4)–(5) bekezdésében, valamint

b) a végkielégítés 77. §-ban

meghatározott szabályaitól nem térhet el.

(2) A köztulajdonban álló munkáltatóval fennálló munkaviszonyban

a) a 69. § (3) bekezdése nem alkalmazható,”

[18] 3. Az Mth. érintett szabálya szerint:

„11. § (1) Az Mt. 205. § (1) bekezdését és (2) bekezdés a) pontját az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni.”

III.

[19] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.

[20] Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.

[21] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozók jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést és a támadott jogszabályt, továbbá az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a bírói döntés és a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére. Az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, valamint jogosultságuk és érintettségük az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján megállapítható, mivel saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztettek elő alkotmányjogi panaszt.

[22] 2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel.

[23] Az indítványozóknak a kúriai ítélet és a jogszabály elleni beadványa többek között az Alaptörvény 28. cikke, továbbá a Q) cikk (2) és (3) bekezdése, az E) cikk (2) és (3) bekezdése rendelkezéseit illetően is tartalmaz érvelést. Az Alaptörvény e szabályai [Q) cikk (2) és (3) bekezdése, az E) cikk (2) és (3) bekezdése] nem Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaznak; az Alaptörvény 28. cikke pedig a bíróságok felé fogalmaz meg a működésükre irányulóan elvárásokat, így az abban foglaltak egyedi érintett vonatkozásában megvalósuló alapjog

sérelemhez nem vezethetnek, arra alkotmányjogi panasz önmagában nem alapítható {pl. 3257/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [13]; 3550/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}.

- [24] 3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A jelen esetben külön kellett vizsgálni a bírói döntés és a jogszabály elleni panasz befogadhatóságát.
- [25] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdéséből következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmében keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. A bírói döntéssel kapcsolatban a panaszban felhívott alapvető jogok sérelmének megvalósulását az indítványozó abban látta, ahogyan a Kúria az Mt. 205. §-át és az Mth. 11. § (1) bekezdését értelmezte (Indokolás [28]–[31]) és alkalmazta a konkrét esetre. A Kúria értelmezése szerint az Mth. nem tartalmaz olyan átmeneti szabályt, amely e tényállásra irányadó lehetne; a jogalkotó nem kívánta – az Mth. 11. § (1) bekezdésével azonos módon – érintetlenül hagyni, vagyis fenntartani ebben a tényállásban az Mt. hatályba lépését megelőzően létrejött, és az Mt. 205. §-ban meghatározott tilalomba ütköző megállapodásokat.
- [26] Az alkotmányjogi panasz – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével és XVII. cikk (2) bekezdésével kapcsolatban – a tartalma szerint annak alkotmánybírósági kimondására irányul a konkrét ügyben, hogy az Mt. hatályba lépését (2012. július 1. napját) követően, a 2017. január 31-én köztulajdonba került munkáltatónál is – az Alaptörvény 28. cikkével összhangban álló értelmezés szerint – a korábbi (az Mt. hatálybalépését megelőzően kötött) kollektív szerződést kell alkalmazni, az Mt. 205. § (1) bekezdése helyett, az Mth 11. § (1) bekezdése értelmében.
- [27] Ez annak a vizsgálatát jelenti, hogy hogyan kell értelmezni az Alaptörvény 28. cikkével összhangban azt a szabályt az Mt. hatályba lépése után köztulajdona került munkáltatóknál az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és XVII. cikk (2) bekezdése tükrében, amely szerint a tilalmat „az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni”.
- [28] A „bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” Abtv. 29. §-a szerinti feltétele felmerül a bírói döntés elleni panasz esetén. Az Abtv. 29. §-ában írt két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről ld. 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik {3351/2020. (VIII. 5.) AB végzés [13]}. A bíróságoknak az a kötelezettsége, hogy a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [Alaptörvény 28. cikk]. A jelen esetben felmerül, hogy a bírói döntés nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, továbbá ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal. Az Abtv. 29. §-a szerint kérdésként merül fel, hogy felismerte-e a Kúria az adott esetben a felmerült alkotmányjogi problémát, és az Alaptörvényben biztosított jogok mérlegelésekor az Alaptörvény 28. cikkével összhangban álló döntést hozott-e, amikor a kollektív szerződés és munkaszerződés mikénti érvényesüléséről döntött, az Mth. 11. § (1) bekezdése értelmezésével, az összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalót illetően, a jogutódok által indított perben.
- [29] Ezért az Alkotmánybíróság a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszkeletemet – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, amely szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé – érdemben bírálta el.
- [30] 3.2. A jogszabály – az Mt. 205. § (1) bekezdése, amely felmondási idő és végkielégítés Mt.-ben meghatározott szabályaira utal – elleni alkotmányjogi panaszkelem vizsgálatánál abból kell kiindulni, hogy a végkielégítéshez és a törvényben általánosan rögzített hosszabb felmondási időhöz való jog nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy azonos indítvány befogadhatóságáról már döntött a 17/2022. (VIII. 1.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.), amelyben a jogszabályi rendelkezés elleni alkotmányjogi panasz befogadását visszautasította. Ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján az Mt. rendelkezése elleni panaszt a jelen esetben sem vizsgálta érdemben.

IV.

- [31] Az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.
- [32] 1. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az Abh. 2022. július 5-én azonos alkotmányossági kérdésekről döntött, mint amelyeket a jelen ügyben a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz felvet, és hasonló alkotmányjogi panasz alapján járt el; a felet az Alkotmánybíróság előtt ugyanaz a jogi képviselő képviselte, mint a jelen esetben. Az Alkotmánybíróság ebben a mondott ügyben a Kúria Mfv.II.10.065/2021/7. számú – a jelen ügyben vizsgált ítélettel alkotmányjogi szempontból azonos tartalmú – ítéletét megsemmisítette.
- [33] Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy az indítványra okot adó abban az ügyben „a kollektív szerződés kötéséhez való jog az a jog, amelyre az indítvány hivatkozik és az Alaptörvényben szerepel. A köztulajdonban álló munkáltatóknál foglalkoztatottak közül azonos csoportba tartoznak, akiknek a munkaszerződése az Mt. hatályba lépése előtt jött létre, és az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződés szerinti tartalommal. Ez független attól, hogy a munkáltató az Mt. hatályba lépése előtt, vagy után került köztulajdonba. Köztulajdonban álló munkáltató a közalapítvány, valamint bizonyos gazdasági társaságok. A gazdasági társaság akkor áll köztulajdonban, ha abban az állam, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, önkormányzati társulás, térségi fejlesztési tanács, költségvetési szerv vagy közalapítvány külön-külön vagy együttesen számítva többségi befolyással rendelkezik. Gazdasági társaságban önmagában többségi állami befolyás szerzése jellemzően nem jelenti a gazdasági társaság egyes szerződéseinek az e ténynél fogva beálló, a többségi befolyás szerzése időpontjától számított módosulását, kivéve, ha ezt jogszabály írta elő. [...] [A]z indítványra okot adó ügyben – az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése szerinti kollektív szerződés kötéséhez való jogra, a kollektív szerződés jogforrási funkciójára, a kollektív szerződés talaján létrejött munkaszerződésekben biztosított alanyi jogok védelmére, az alanyi jogoknál az önkényes eredményre vezető jogértelmezés tilalmára tekintettel – az az értelmezés felel meg az Alaptörvény a 28. cikke szerinti értelmezési szabálynak, amely az Mth. 11. § (1) bekezdése a munkavállalók alanyi jogait illetően nem tesz különbséget az Mt. hatályba lépése előtt kötött kollektív szerződések és ezek érintett munkavállalói alanyi jogai között aszerint, hogy a munkáltató az Mt. hatályba lépése előtt vagy után került köztulajdonba. Az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése és XVII. cikk (2) bekezdése tükrében azt a szabályt, amely szerint a tilalmat »az Mt. hatálybalépését követően kötött kollektív szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni«, úgy kell értelmezni, hogy a kollektív szerződés kötéséhez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdése] alapján jogszerűen létrejött, megkötésükkor az Mt. 205. §-ában meghatározott tilalomba nem ütköző kollektív szerződésben és munkaszerződésben biztosított alanyi jogok – az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében tiltott megkülönböztetésre figyelemmel – az Mth. 11. § (1) bekezdése szerinti feltételekkel korlátozhatók. A jelen esetben a bírói döntés azért nem felel meg az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek, és áll ellentétben áll az alapvető jogok bármely helyzet szerinti különbségtétel nélküli biztosítására vonatkozó alapjoggal, a kollektív tárgyalások folytatásához és kollektív szerződések kötéséhez való alapjoggal, mert a Kúria a felmerült alkotmányjogi problémánál a kollektív szerződés és munkaszerződés mikénti érvényesüléséről nem az Alaptörvény XVII. § (2) bekezdésével és XV. cikk (2) bekezdésével összhangban döntött, amikor az Mth. 11. § (1) bekezdése értelmezésével az összehasonlítható helyzetben lévő munkavállalót illetően különbséget tett aszerint, hogy a munkavállaló munkáltatójánál az állam az Mt. hatályba lépése előtt vagy után szerzett többségi befolyást. Az Mth. 11. § (1) bekezdése az Mt. hatályba lépése után kötött kollektív szerződésekre és munkaszerződésekre rendeli alkalmazni az Mt. 205. § (1) bekezdését. Ezért nem az a kérdés ennek a rendelkezésnek az Alaptörvény-nyel, a kollektív szerződés funkciójával összhangban álló értelmezése meghatározásánál, hogy van-e külön szabály az Mt. hatályba lépése után köztulajdonba került munkáltatóknál a régebbi kollektív szerződés és munkaszerződés sorsára. Hanem az a kérdés, hogy van-e kifejezetten olyan szabály, amely erre az esetre (többségi állami befolyás szerzése az Mt. hatályba lépése után) a kollektív szerződések és munkaszerződések korábbi, a többségi befolyás szerzésénél fennálló szabályait és az ebből eredő jogokat kifejezetten módosítani rendeli. A jelen esetben ilyen szabály nincs” (Indokolás [42]–[45]).
- [34] Az Abh. utalt arra, hogy ezt az értelmezést erősíti az Mth. 11. § (1) bekezdéséhez fűzött indokolás is. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.065/2021/7. ítéletét az Abh. alaptörvény-ellenesnek nyilvánította és megsemmisítette.

- [35] Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a jelen ügyben ettől a döntéstől eltérjen, ezért a Kúriának a jelen ügyben az indítványban támadott Mfv.IV.10.080/2021/5. számú ítéletét, utalva a mondott Abh.-t érveire, szintén alaptörvény-ellenessé nyilvánította, és megsemmisítette.
- [36] 2. Az Alkotmánybíróság jelen határozatából nem következik, hogy az indítványra okot adó konkrét esetben az általános hatáskörű bíróságnak miként kell döntenie; ez annak a függvénye, hogy a kollektív szerződés és a munkaszerződés az Mt. hatályba lépése után kötöttek minősül-e az Mth. alkalmazásában, amelynek eldöntése az általános hatáskörű bíróságra tartozó tényállási és szakjogi törvényértelmezési kérdés.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [37] Az Abh.-hoz hasonlóan – amint azt ezen döntéshez írt párhuzamos indokolásomban is kifejtettem – a határozat rendelkező részében foglaltakkal – mind az Abtv. 27. §-ára alapított panaszelem tekintetében írt megsemmisítés, mind a 26. § (1) bekezdésére alapított panaszelem visszautasítása tekintetében – egyetérttek.
- [38] Az indokolást illetően a jelen ügy kapcsán is fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a Kúria támadott döntése nézetem szerint az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésének sérelmét nem okozta.
- [39] Az alkotmányjogi panaszban sérelmezett ítélet megsemmisítéséhez ugyanakkor a diszkrimináció tilalmának ezen döntésben megvalósuló sérelme – amit viszont magam is megállapíthatónak tartok – önmagában is elegendő indokot szolgáltat; erre tekintettel az alaptörvény-ellenesség megállapítását és a rendelkező rész 1. pontjában foglalt megsemmisítést a mostani döntésben is támogattam.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

[40] Az Abh.-hoz fűzött különvéleményemben foglaltakat ebben az ügyben is fenntartom, és úgy gondolom, hogy az indítványozó vonatkozásában megállapítható hátrányos megkülönböztetés az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján áll fenn, és az alaptörvény-ellenesség abban áll, hogy az Mth. nem tartalmaz olyan átmeneti szabályt, amely jelen tényállásra irányadó lehetne. Az Alkotmánybíróságnak ezért véleményem szerint az Abtv. 46. § (1) bekezdése alapján jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenességet kellett volna megállapítania.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/459/2022.

